

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gruodžio 17 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Gedimino Sagačio, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Envija“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 2 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Envija“ ieškinį atsakovams T. P., D. J. ir M. J. dėl žalos atlyginimo priteisimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, A. J., uždarnosios akcinės bendrovės „Manfula“ ir „Lukrida“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių apeliacinės instancijos teismo teisę ir pagrindus perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui po to, kai byla kasacinio teismo buvo perduota nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu ir patikslinsiu ieškinį bei atsakiusi dalies ieškinio reikalavimų, prašė priteisti iš atsakovo T. P. 87 478,24 Eur, iš atsakovo D. J. – 21 869,56 Eur, o iš atsakovo M. J. – 98 413,03 Eur nuostolių atlyginimą, taip pat iš visų atsakovų priteisti 5 proc. dydžio metines procesines palūkanas.
3. Nurodė, kad 2010 m. spalio 8 d. ieškovės valdybos nariai bei akcininkai D. J. (kuris taip pat buvo ir UAB „Manfula“ komercijos skyriaus vadovas), M. J. (kuris taip pat buvo ir UAB „Lukrida“ direktorius) ir A. J. 4 darbotvarkės klausimu priėmė sprendimą, kad parduoant prekes UAB „Lukrida“ ir UAB „Manfula“ būtų nustatyta minimali 1 proc. pelno marža. Už šį sprendimą balsavo visi trys valdybos nariai. Sprendimą, kaip nurodyta valdybos posėdžio protokole, pasiūlė buvęs ieškovo direktorius T. P..
4. Konkurencijos taryba pripažino, kad ūkio subjektai UAB „Manfula“, UAB „Lukrida“ ir UAB „Envija“ neleistinai derino savo veiksmus sudarė ir beveik trejus metus vykdė konkurenciją ribojantį susitarimą, taip pažeisdami Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimus. Už šį konkurenciją ribojantį, teisės aktais uždraustą susitarimą Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2015 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 2S-2/2015 ieškovei paskyrė 303 600 Eur dydžio baudą. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2015 m. liepos 7 d. sprendimu nurodė baudą sumažinti iki 218 695,61 Eur. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2017 m. balandžio 18 d. nutartimi Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015 m. liepos 7 d. sprendimą paliko nepakeistą. Ieškovė nurodė, kad atsakovai, priimdami minėtą draudžiamą susitarimą, padarė jai žalą, lygią paskirtos baudos dydžiui.
5. Valdybos nariai D. J. ir M. J., priimdami teisės aktams prieštaraujančius sprendimus, nepasidomėję jų teisėtumu, galimomis pasekmėmis, pažeidė valdybos nariams Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.87 straipsnyje įtvirtintas rūpestingumo, interesų konfliktų vengimo pareigas ir imperatyviasias kitais teisės aktais nustatytas pareigas. Sprendimą dėl draudžiamo susitarimo D. J. priėmė, tikėtina, nesuprasdamas, nežinodamas, kad tokie susitarimai yra uždrausti, todėl iš jo ieškovei priteistina 21 869,56 Eur (10 proc. baudos dydžio) suma. M. J. iš tokio susitarimo (jo atskleidimo) turėjo didžiausią naudą – atleidimą nuo UAB „Lukrida“ skirtinos baudos, kuri pagal Konkurencijos tarybos nutarimą būtų sudariusi net 656 600 Eur sumą. Būtent M. J. paragino T. P. inicijuoti minimalių (vienodų) pelno maržų nustatymą valdyboje. Be to, M. J., prieš pranešdamas Konkurencijos tarybai apie draudžiamą susitarimą, pardavė sau priklausančias ieškovės akcijas D. J. už gerokai didesnę nei rinkos kainą. Todėl jam turi būti taikoma didžiausia atsakomybė, priteisiant žalos dalies, sudarančios 45 proc. baudos dydžio, t. y. 98 413,03 Eur, atlyginimą. Pagal ieškovės vadovo kompetenciją T. P. buvo tas asmuo, kuris draudžiamą susitarimą įgyvendino, taikydavo valdybos patvirtintą minimalią pelno maržą, nors turėjo galimybę ir pareigą nevykdyti neteisėtų, teisės aktams prieštaraujančių valdybos sprendimų. T. P. veikė suprasdamas ir žinodamas, kad inicijuoja ir įgyvendina konkurenciją ribojančius susitarimus. Todėl iš jo priteistinas žalos dalies, sudarančios 40 proc. baudos dydžio, t. y. 87 478,24 Eur, atlyginimas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Kauno apygardos teismas 2018 m. kovo 30 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies – priteisė ieškovei iš atsakovo T. P. 2733,50 Eur žalai atlyginti, 5 proc. dydžio metines procesines palūkanas nuo 2017 m. birželio 19 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, 243 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo; iš atsakovo D. J. ir M. J. priteisė solidariai 21 869,56 Eur žalai atlyginti, 5 proc. dydžio metines procesines palūkanas nuo 2017 m. birželio 19 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, 1823 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
7. Teismas nusprendė, kad ieškovė įrodė visas atsakovų deliktinės civilinės atsakomybės sąlygas. Atsakovai D. J. ir M. J., priėmę sprendimą dėl draudžiamo susitarimo, pažeidė imperatyviasias ir fiduciarines pareigas, taip pat rūpestingumo pareigą bei pareigą vengti interesų konflikto, nes jie, veikdami kaip ieškovės valdybos nariai, priėmė teisės aktams prieštaraujančius sprendimus.
8. Teismas, įvertinęs Konkurencijos tarybos nutarime nustatytas aplinkybes ir padarytas išvadas, nusprendė, kad tuometis ieškovės direktorius T.

P. taip pat pažeidė imperatyviasias ir fiduciarines juridinio asmens organo pareigas, nes neveikė sąžiningai ir protingai formuodamas valdybos narių valią dėl 2010 m. spalio 8 d. nutarimo priėmimo ([CK 2.87 straipsnio](#) 1 dalis).

9. Teismas nustatė, kad tarp atsakovų neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir ieškovės patirtos žalos yra priežastinis ryšys – ieškovės valdyba priėmė imperatyviųjų teisės normų draudžiamą sprendimą, už jį ieškovei vėliau paskirta piniginė bauda. Teismas atmetė atsakovo T. P. argumentus, kad priežastinis ryšys tarp jo neveikimo ir žalos yra pernelyg tolimas, nes sprendė, kad jis, elgdamasis pagal įstatymų reikalavimus, tokio nutarimo privėlėjo nevykdyti, kadangi imperatyviosioms įstatymų normoms prieštaraujantis sandoris (valdybos nutarimas) yra niekinis ([CK 1.80 straipsnio](#) 1 dalis).
10. Juridinio asmens valdymo organo narys, nevykdantis arba netinkamai vykdamas fiduciarines ar steigimo dokumentuose nurodytas pareigas, privalo padarytą žalą atlyginti juridiniam asmeniui visiškai, jei įstatymai, steigimo dokumentai ar sutartis nenustato kitaip ([CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalis). Kadangi ieškinio dalyko (reikalavimo) suformulavimas yra ieškovės prerogatyva, jai iš atsakovų M. J. ir D. J. solidariai priteistina ne visa baudos suma, o 21 869,56 Eur. Teismas nusprendė, kad atsakovų M. J. ir D. J. atsakomybė turi būti solidarioji, kadangi draudžiamą nutarimą priėmė kolegialus ieškovės valdymo organas, o jo nariai balsavo vienbalsiai. Teismo vertinimu, būdami verslininkai, abu valdybos nariai privėlėjo žinoti ir žinojo, kad priima konkurenciją ribojančius susitarimus, todėl jų atsakomybė dėl valdybos nutarimo priėmimo turi būti vienoda, o pagrindo ją sumažinti D. J. nėra.
11. Neteisėtas valdybos nutarimas ieškovei nebuvo vien žalingas. Konkurencijos taryba, atlikusi ieškovės ūkinės komercinės veiklos tyrimą, nutarime konstatavo, kad vien tik 2012 m. sausio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. finansiniu laikotarpiu ieškovės bendrosios pajamos buvo 4 748 899,44 Eur, iš kurių pajamos iš prekybos „MWM“ vidaus degimo varikliais Lietuvoje sudarė 4124 407,73 Eur sumą. Pagal ieškovės pateiktus duomenis Konkurencijos taryba nustatė, kad nagrinėjamu laikotarpiu vidaus degimo variklius ieškove pardavė tik UAB „Lukrida“ ir UAB „Manfūla“. Tai pagrindžia, kad iš valdybos sprendimo ieškove gavo naudos pajamų formą, kuri sudaro 4124 407,73 Eur. Vertinant nustatytą minimalių pelningumo rodiklio aspektu (10 proc. skaičiuojant nuo savikainos bazės), ieškovės pelnas iš nurodytų veiksmų sudarė 374 945,78 Eur. Kadangi pažeidimas truko beveik trejus metus, iš maržos pakėlimo gautos ieškovės pajamos buvo dar didesnės. Vien tik už laikotarpį nuo 2010 m. spalio mėnesio iki 2011 m. gruodžio 31 d. ieškovės atliktų pardavimų UAB „Lukrida“ suma sudarė 6842 544,00 Lt (1 981 737,70 Eur). Tai reiškia, kad ieškovės pelnas nuo visų pajamų iš pardavimų UAB „Lukrida“ iš viso sudarė 309 684 Eur, o vien tik už laikotarpį nuo 2010 m. spalio mėnesio iki 2011 m. gruodžio 31 d. – 180 158,00 Eur. Tokiu būdu, net ir neturint duomenų apie ieškovės pardavimus UAB „Manfūla“, jos pelnas aptariamam laikotarpiui iš viso sudarė ne mažesnę nei 555 103,78 Eur sumą (374 945,78 + 180 158,00 = 555 103,78 Eur). Baudos suma sudaro 218 695,61 Eur ir yra beveik dvigubai mažesnė už ieškovės gautą naudą iš maržos pakėlimo. Šios aplinkybės nesudaro pagrindo atmesti ieškinį konstatuojant, kad žala ieškovės turtui apskritai nepadaryta (lot. *ex iniuria ius non oritur*), tačiau rodo, kad priteisti iš atsakovo M. J. kelis kartus didesnę žalą sumą negu iš ieškovės savininko D. J. nebūtų teisinga ([CK 1.5 straipsnio](#) 4 dalis).
12. Atsakovo T. P. kaltę įrodo jo neteisėto neveikimo pobūdis ir nuolatinis dalyvavimas rengiant neteisėtą susitarimą. Teismas nusprendė, kad iš atsakovo T. P. priteistinas žalos atlyginimo dydis negali viršyti iš valdybos narių priteisiamos žalos atlyginimo, nes tiesioginė atsakomybė už sprendimo priėmimą kyla ne jam, o sprendimą priėmusiems asmenims (trims valdybos nariams). Todėl atsakovo T. P. atsakomybė dėl valdybos nutarimo neturėtų viršyti 1/4 sumos, prašomos priteisti iš atsakovų, t. y. 5467 Eur. Kadangi ieškove atsakovo T. P. atsakomybę sieja su dviem aspektais – valdybos nutarimo priėmimu ir dalyvavimu jį vykdam, o baudos paskyrimas su nutarimo įvykdymu nėra susijęs, šią sumą teismas sumažino pusiau (2733,5 Eur).
13. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės ir atsakovų T. P. ir M. J. apeliacinius skundus, 2019 m. balandžio 18 d. sprendimu panaikino Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 30 d. sprendimo dalį, kuria buvo iš dalies tenkinti ieškovės reikalavimai dėl žalos atlyginimo, procesinių palūkanų priteisimo iš atsakovų T. P., D. J. ir M. J., ir dėl šios dalies priėmė naują sprendimą – ieškinį atmetė.
14. Apelacinės instancijos teismas nusprendė, kad, priimdami ir (ar) įgyvendindami sprendimą, dėl kurio kilo antikonkurencinis poveikis rinkai, o kartu buvo pažeistos imperatyvios įstatymų normos, atsakovai elgėsi neteisėtai ir pažeidė savo fiduciarines pareigas (rūpestingumo ir (ar) lojalumo) ieškovei. Ieškovės valdybos nutarimas nepatenka į verslo sprendimo priėmimo taisyklės taikymo apimtį, nes jis neatitiko įprastos protingos, teisėtos ir sąžiningos verslo praktikos reikalavimų. Atsakovai vertinamoje situacijoje veikė kryptingai (tyčia) ir yra kalti dėl kilusių pasekmių ([CK 6.248 straipsnio](#) 2 dalis).
15. Teisėjų kolegija padarė išvadą, kad ieškovei už draudžiamo susitarimo, dėl kurio rinkai kilo antikonkurencinis poveikis, paskirta bauda negali būti traktuojama kaip įmonės patirta žala ([CK 6.249 straipsnio](#) 1 ir 2 dalyse).
16. Kolegija nurodė, kad įprastai remiantis principu *ex turpi causa non oritur* (iš neteisėto veikimo reikalavimas nekyla) įmonės, kuriai buvo paskirta bauda už jos valdymo organų atliktus neteisėtus veiksmus, teisė išsieskoti baudą, kaip patirtą žalą, iš atsakingų valdymo organų narių neturėtų būti ribojama. Priešingu atveju valdymo organams, pažeidusiems fiduciarines pareigas, būtų sudaromos prielaidos išvengti jų neteisėtų veiksmų neigiamų pasekmių, o dėl to taip pat galėtų nukentėti įmonės akcininkų ir kreditorių interesai. Tačiau ši taisyklė nėra absoliuti. Kadangi šiuo metu vienintelis ieškovės akcininkas yra atsakovas D. J., patenkinus ieškovės reikalavimą, būtų sudarytos prielaidos atsakovui D. J. sumažinti dėl paskirtos baudos patirtus turtinius praradimus. Tokios pasekmės nebūtų suderinamos su prieš tai nurodytu principu.
17. Apelacinės instancijos teismas taip pat pripažino, kad dėl konkurenciją ribojančio susitarimo ieškove užsitikrino didesnes pajamas iš pardavimų, nei būtų gavusi, jeigu toks susitarimas nebūtų buvęs priimtas ir vykdomas. Pagal ieškovės 2013 m. balandžio 2 d. sudarytą pelno (nuostolių) ataskaitą įmonė iš vykdytos ūkinės veiklos 2012 m. gavo 588 280,24 Eur grąžinamą pelną. Apelacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad iš nurodytos sumos 374 945,78 Eur laikytini gautais iš ieškovės pardavimų UAB „Manfūla“ ir UAB „Lukrida“. Taigi ieškovės vien tik iš pardavimų, įvykdytų 2012 m., gautas grąžinamas pelnas viršijo imonei paskirtą baudą. Ieškove byloje neirodinėjo, kad kitais finansiniais metais, kuriais buvo vykdomas konkurenciją ribojantis susitarimas, įmonės iš pardavimų gauta nauda buvo mažesnė nei jos patirtos sąnaudos. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatavo, kad iš neteisėtų atsakovo veiksmų ieškove gavo naudą, o ne patyrė žalą. Tai, kad galutinė nauda yra mažesnė (dėl paskirtos baudos), savaime nereikšmia, kad bauda turėtų būti vertinama kaip atitinkanti žalą požymius. Ieškove žalos faktą ir dydį grindė tik paskirtos baudos aplinkybe, t. y. įmonė neirodinėjo, jog jos turėtų nuostolius apima ir kiti veiksniai (pvz., žala įmonės reputacijai, išlaidos teisei pagalbai konkurencijos teisės pažeidimo byloje ir pan.).
18. Pripažinusi, kad ieškove neįrodė žalos fakto, kaip vienos iš būtinųjų civilinės atsakomybės taikymo sąlygų, kolegija nusprendė, kad ieškovės reikalavimai dėl žalos atlyginimo iš atsakovų yra atmestini.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovės ir atsakovo M. J. kasacinius skundus, 2019 m. spalio 24 d. nutartimi panaikino Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. balandžio 18 d. sprendimą ir perdavė bylą Lietuvos apeliaciniui teismui nagrinėti iš naujo.
20. Teisėjų kolegija, įvertinusi Konkurencijos tarybos nutarime, kurio teisėtumas patikrintas teismine tvarka, konstatuotas aplinkybes dėl draudžiamo susitarimo, nusprendė, kad šiuo atveju yra nustatyti atsakovų neteisėti veiksmai – sprendimas, prieštaraujantis imperatyviosioms teisės normoms, t. y. Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktui ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 1 dalies a punktui, dėl to (priežastinis ryšys) ieškovei buvo skirta 218 695,61 Eur bauda (žala).
21. Teisėjų kolegija nurodė, kad teismai aptartas juridinio asmens valdymo organų (jų narių) civilinę atsakomybę reglamentuojančias normas

- aiškino tinkamai ir, įvertinę byloje nustatytas aplinkybes, pagrįstai pripažino, jog byloje nustatytos visos sąlygos atsakovų civilinei atsakomybei konstatuoti. Tačiau pirmosios instancijos teismas, iš dalies tenkindamas ieškinį, o apeliacinės instancijos teismas, atmesdamas ieškinį, netinkamai taikė [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalyje įtvirtintą teisės normą, kuria remiantis tuo atveju, kai dėl to paties veiksmo atsirado ir žala, ir nauda nukentėjusiam asmeniui, tai gauta nauda, nepažeidžiant protingumo, sąžiningumo ir teisingumo kriterijų, gali būti įskaitoma į nuostolius.
22. Teisėjų kolegija nusprendė, kad teisingam ginčo išsprendimui teismai privalėjo nustatyti konkretų naudos, gautos iš draudžiamo susitarimo vykdymo, dydį. Tik nustatius šį dydį galima spręsti dėl [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalies taikymo ir žalos įskaitymo į ieškovės gautą naudą. Šioms aplinkybėms nustatyti, esant specialių buhalterinės apskaitos žinių poreikiui, svarstyti galimybę skirti ekspertizę (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 212 straipsnis).
  23. Teisėjų kolegija nusprendė, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalies nuostatas ir priėmė procesinį sprendimą nenustatęs reikšmingos (esminės) ginčo sprendimui faktinės aplinkybės dėl ieškovės gautos naudos, jei tokia buvo, iš atsakovų neteisėtų veiksmų dydžio ir nesprendęs, ar gauta nauda, nepažeidžiant protingumo, sąžiningumo ir teisingumo kriterijų, gali būti įskaitoma į ieškovės patirtus nuostolius. Šių aplinkybių nustatymas kasaciniame teisme yra negalimas ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija panaikino skundžiamą apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.
  24. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės ir atsakovų T. P. ir M. J. apeliacinius skundus, 2020 m. balandžio 2 d. nutartimi panaikino Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 30 d. sprendimą ir bylą perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
  25. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad iš naujo nagrinėjant bylą turėtų būti nustatytas iš draudžiamo susitarimo vykdymo ieškovės gautos naudos dydis ir tuomet turėtų būti svarstomas klausimas dėl ieškovės patirtos žalos (nuostolių) įskaitymo į jos gautą naudą. Naudos įskaitymą į nuostolius reglamentuoja [CK 6.249 straipsnio](#) 6 dalis, nustatanti, jog tuo atveju, kai dėl to paties veiksmo atsirado ir žala, ir nauda nukentėjusiam asmeniui, tai gauta nauda, nepažeidžiant protingumo, sąžiningumo ir teisingumo kriterijų, gali būti įskaitoma į nuostolius. Civilinėje teisėje galioja visiško nuostolių atlyginimo principas ([CK 6.251 straipsnio](#) 1 dalis), kuris reiškia, jog žalą būtina tiksliai įvertinti, kad nukentėjusiajam būtų atlyginta tiek, kiek jis iš tikrųjų prarado dėl žalą padariusio asmens neteisėtų veiksmų. Šis principas savo ruožtu reiškia ir tai, kad nukentėjęs asmuo neturi teisės gauti daugiau, negu jam padaryta nuostolių (turtinė žala).
  26. Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį, kad įstatymų leidėjas nepateikia naudos sampratos, o teisės doktrinoje nauda aiškinama skirtingai: vieni teigia, jog ji turi būti aiškinama siaurai, kaip apimanti tik grynai ekonominę naudą (angl. *economic benefits*), kiti teigia, kad toks aiškinimas per siauras ir ji apima ir nepiniginio pobūdžio (neturtinę) naudą (angl. *non-pecuniary benefits*) (Benedict Winiger, Helmut Koziol, Bernhard, *Essential Cases on Damage*, p. 899).
  27. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs tiek atsakovo, tiek ieškovės pateiktus duomenis, konstatavo, kad UAB „Botasta“ 2020 m. sausio 20 d. ataskaitoje ir UAB „Forensic and Investigation Services“ ekspertinio tyrimo akte Nr. 20–1 pateikiamos kardinaliai skirtingos išvados dėl ieškovės galimai gautos naudos iš draudžiamo susitarimo. Tokia situacija galėjo susidaryti dėl auditorių naudotų skirtingų tyrimo metodų – UAB „Botasta“ taikė du metodus: sąnaudų (kai naudojami tam tikri vieneto gamybos sąnaudų duomenys ir pridėjamas pelno atkainis, kuris būtų buvęs pagrįstas, jei nebūtų buvę pažeidimo) bei lyginamąjį (vadovautasi ieškovės prekybos kogeneracinių jėgainių variklių duomenimis prieš ir po draudžiamo susitarimo, juos lyginant su tais, kurie buvo gauti esant draudžiamam susitarimui), ir padarė išvadą, jog pagal pirmąjį metodą nustatyta žala sudarė 835 976,94 Eur, o pagal antrąjį – nuo 62 457,36 Eur iki 1 158 933,96 Eur, tuo tarpu UAB „Forensic and Investigation Services“ pateikta išvada teoriniu aspektu yra aiškesnė (pateikiami sąvokų apibrėžimai), tačiau ekspertas vadovavosi vienu – sąnaudų metodu ir priėjo prie išvados, kad UAB „Envija“ kartelinio susitarimo veikimo laikotarpiu nuo 2010 m. spalio 8 d. iki 2013 m. balandžio mėn. iš draudžiamo susitarimo gavo ekonominę naudą – nuo 460 416 iki 524 270 Eur (vidurkis – 492 343 Eur).
  28. Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį į taikytų metodų trūkumus. Viena vertus, neaišku, kodėl taip skiriasi pelno marža ir atkainis. Iš UAB „Botasta“ ataskaitoje pateiktos 3 lentelės nėra aišku ar buvo vertinamos analogiškos prekės, ar nesiskyrė jų techninės savybės, nevertinti konkurentų pirkėjai, jų pirkimo tikslai, nevertinti rinkos pokyčiai (ar buvo atsiradę naujų rinkos dalyvių), ar tikrai kartelinis susitarimas nulėmė atitinkamus rinkos dalyvių veiksmus. Kita vertus, tiek UAB „Botasta“ 2020 m. sausio 20 d. ataskaita, tiek ir UAB „Forensic and Investigation Services“ ekspertinio tyrimo aktas Nr. 20–1 parengti neturint visų reikiamų duomenų (šalys po to teikė naujus prašymus dėl įrodymų išreikalavimo), todėl leidžia abejoti juose pateiktų išvadų pagrįstumu. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad byloje yra tikslinga skirti ekspertizę.
  29. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, byloje susidarė specifinė teisinė situacija, kai po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 24 d. nutarties priėmimo turi būti nustatyta iki tol išsamiai netirta faktinė aplinkybė – iš draudžiamo susitarimo gautos naudos dydis, t. y. turi būti išsiaiškintos faktinės aplinkybės, susijusios su kartelinio susitarimo sudarymu ir vykdymu. Teismas vertino, kad priimtų įrodymų nepakaktų sprendimui apeliacinės instancijos teisme priimti, kadangi jie prieštaringi. Todėl yra poreikis surinkti naujus įrodymus, juos įvertinti, galimai skirti ekspertizę, siekiant ne tik išsiaiškinti konkretų gautos naudos iš draudžiamojo kartelinio susitarimo dydį, bet ir pačios naudos apibrėžimą (sampratą). Dėl nurodytų neįtirtų faktinių aplinkybių apimtys ir pobūdžio, dėl naujų įrodymų ištyrimo būtinybės byla apeliacinės instancijos teisme turėtų būti nagrinėjama iš esmės didele apimtimi naujais aspektais. Bylos nagrinėjimas apeliacinėje instancijoje tokia apimtimi neatitiktų apeliacijos esmės bei paskirties, reikštų, jog apeliacinės instancijos teismas vykdo pirmosios instancijos teismo funkciją ir pakeičia pirmosios instancijos teismą. Be to, šalis, nesutikdama su teismo išvadomis dėl iki šiol nenagrinėtų esminių ginčo aplinkybių, prarastų galimybę šias išvadas apskųsti apeliacine tvarka, t. y. būtų apribota šalių teisė į apeliaciją ([CPK](#) 301 straipsnio 1 dalis, 306 straipsnio 2 dalis, 312 straipsnis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

30. Ieškovė kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 2 d. nutartį ir bylą perduoti apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 30.1. Apeliacinės instancijos teismo nutartis buvo priimta pažeidžiant [CPK](#) 12, 178 straipsniuose, 179 straipsnio 1 dalyje ir 185 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisės normas, nurodancias, kad būtent ieškovui ir atsakovui tenka teisė bei pareiga įrodinėti reikšmingas aplinkybes (lot. *onus probandi*), o teismas turi tik teisę pasiūlyti pateikti atitinkamus įrodymus bei pareigą išnagrinėti bylą pagal žinomas aplinkybes ir turimus įrodymus net ir tuo atveju, kai byloje esantys įrodymai yra prieštaringi:
    - 30.1.1. kasacinis teismas aiškiai nurodė ne tik tai, kokius konkrečiai aspektus ir aplinkybes reikėtų nustatyti bei įvertinti pakartotinio bylos dalies nagrinėjimo metu, bet ir kokiomis įrodinėjimo priemonėmis būtų galima pasinaudoti. Tokiu būdu buvo apibrėžtos bylos dalies dėl ieškovės gautos naudos (jei tokia buvo) ir jos įskaitymo į ieškovės patirtus nuostolius pakartotinio nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos;
    - 30.1.2. perdavus bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, ieškovė ir atsakovai, atsižvelgdami į kasacinio teismo nutartimi suformuluotas bylos nagrinėjimo ribas, pateikė apeliacinės instancijos teismui ne vieną rašytinį paaiškinimą, kuriuose išdėstė savo procesines pozicijas dėl sprendžiamo klausimo, taip pat papildomus įrodymus. Ieškovė iš esmės įrodinėjo, kad draudžiamo susitarimo vykdymo metu ji negavo jokios ekonominės naudos ir netgi patyrė nuostolių. Tuo tarpu atsakovas M. J.

teigė, kad ieškovė draudžiamo susitarimo vykdymo laikotarpiu gavo ekonominę naudą;

- 30.1.3. bylos šalims pateikus rašytinius paaiškinimus ir papildomus rašytinius įrodymus, kuriuose jos išsamiai išdėstė savo procesines pozicijas, apeliacinės instancijos teismas ne tik nepaskyrė žodinio bylos nagrinėjimo bei ekspertizės, bet ir skundžiamą nutartimi konstatavo, kad priimtų įrodymų nepakanka sprendimui apeliacinės instancijos teisme priimti, kadangi jie prieštaringi;
- 30.1.4. apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai suabsoliutino kasacinio teismo nutartyje esantį nurodymą, kad nagrinėjant bylą iš naujo turėtų būti nustatytas ieškovės gautos naudos iš draudžiamo susitarimo vykdymo dydis; apeliacinės instancijos teismas turėjo išnagrinėti bylą ir priimti galutinį sprendimą vadovaudamasis jam žinomomis aplinkybėmis bei pateiktais įrodymais, o ne suteikti šalims galimybę dar kartą pabandyti iš naujo pagrįsti savo pozicijas pirmosios instancijos teisme.
- 30.2. Apeliacinės instancijos teismo nutartis buvo priimta pažeidžiant [CPK](#) 18 straipsnyje ir 362 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą taisyklę, kad įsiteisėjęs kasacinio teismo sprendimas (įskaitant jame pateiktus išaiškinimus ir jais apibrėžtas bylos nagrinėjimo ribas) yra privalomas bylą iš naujo nagrinėjančiam teismui:
- 30.2.1. kasaciniam teismui [CPK](#) 359 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytu atveju panaikinus apeliacinės instancijos teismo sprendimą ar nutartį ir perdavus bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į kasacinio teismo pateiktus pagal [CPK](#) 362 straipsnio 2 dalį privalomus išaiškinimus, turi pats atlikti bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą. Tokiu atveju kasacinio teismo nutartyje pateikti kasacinio teismo išaiškinimai paprastai apibrėžia bylos nagrinėjimo iš naujo ribas;
- 30.2.2. nors apeliacinės instancijos teismas iš pradžių laikėsi nurodyto teisinio reguliavimo bei suformuotos teismų praktikos, tačiau vėliau visiškai nevertino kasacinio teismo nutartyje nurodytų bylos nagrinėjimo aspektų ir aplinkybių, o tik formaliais pagrindais perdavė bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui;
- 30.2.3. perduotos bylos išnagrinėjimas apeliacinės instancijos teisme buvo galimas ir privalomas, nes priešingu atveju kasacinis teismas nutartimi būtų iškart grąžinęs bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui;
- 30.2.4. apeliacinės instancijos teismas, manydamas, kad nebus pajėgus pats pašalinti esančio prieštaravimo, vadovaudamasis [CPK](#) įtvirtintomis ir kasacinio teismo praktikoje išplėtotomis įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo reglamentuojančiomis teisės normomis, galėjo skirti ekspertizę, o ne perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui kartu nurodydamas, kad byloje galimai yra poreikis skirti ekspertizę;
- 30.2.5. apeliacinės instancijos teismo pasitelktas motyvas, kad, neperdavus bylos dalies nagrinėti iš naujo, byloje dalyvaujantys asmenys praras teisę į apeliaciją, nėra ir negali pateisinti skundžiamos nutarties neteisėtumo;
- 30.2.6. palikus galioti skundžiamą nutartį, būtų sudarytos prielaidos formuotis ydingai praktikai, pagal kurią, net ir nustatius mažiausią apeliacine tvarka išaisinamą bylos nagrinėjimo trūkumą, bylos, neatsižvelgiant į jų apimtį ir nagrinėjimo laiką, būtų perduodamos nagrinėti pirmosios instancijos teismams nagrinėti iš naujo.
- 30.3. Apeliacinės instancijos teismo nutartis buvo priimta pažeidžiant [CPK](#) 7 straipsnyje ir 327 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintus proceso koncentracijos ir ekonomiskumo principus, kadangi ši civilinė byla nagrinėjama jau šeštus metus (nuo 2014 metų), yra nagrinėta visų instancijų teismuose ir yra itin didelės apimties, todėl jos perdavimas pirmosios instancijos teismui reikštų jokiomis objektyviomis aplinkybėmis nepagrįstą bylos nagrinėjimo bei teisinės taikos tarp šalių atkūrimo vilkinimą.
- 30.4. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, suformuotos aiškinant bylos pakartotinį nagrinėjimą, kasaciniam teismui grąžinus bylą žemesnės instancijos teismui nagrinėti iš naujo:
- 30.4.1. apeliacinės instancijos teismas gali perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo tik išimtiniais, įstatyme nustatytais atvejais. Bylos grąžinimas nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui yra *ultima ratio* (lot. kraštutinė priemonė) proceso teisės institutas, privalantis koreliuoti su įstatymo leidėjo tikslu užtikrinti tinkamą instancinės sistemos funkcionavimą tam, kad apeliacinės instancijos teismas ištaisytų pirmosios instancijos teismo padarytas fakto ir teisės klaidas, o byla būtų grąžinta nagrinėti iš naujo tik įstatyme nustatytais išimtiniais atvejais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-287/2014](#); 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-501-701/2015](#); 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-326-1075/2018](#); 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#));
- 30.4.2. pagal kasacinio teismo teisės išaiškinimus bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą atlieka tas pirmosios ar apeliacinės instancijos teismas, kuriam byla grąžinta nagrinėti iš naujo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-101-701/2016](#); 2018 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-116-313/2018](#); 2018 m. spalio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-366-701/2018](#); 2018 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-442-313/2018](#); 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#));
- 30.4.3. sprendžiant, ar yra [CPK](#) 327 straipsnio 1 dalies 2 punkto taikymo sąlygos, turi būti atsižvelgiama į neištirtų aplinkybių apimtį ir pobūdį, įrodymų gavimo galimybes. Jeigu dėl tirtųjų aplinkybių ir reikalingųjų įrodymų apimties ir pobūdžio būtų pagrindas padaryti išvadą, kad byla apeliacinės instancijos teisme turi būti nagrinėjama beveik visa apimtimi naujais aspektais, tai reikštų, jog būtų pagrindas konstatuoti bylos esmės neatskleidimą pirmosios instancijos teisme kaip pagrindą perduoti bylą nagrinėti iš naujo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-10/2013](#)). Tačiau vien šios sąlygos egzistavimo nepakanka, kad apeliacinės instancijos teismas galėtų pasinaudoti savo teise aptariamų pagrindų perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo – šios teisės įgyvendinimas papildomai sietinas su procesinių kliūčių, užkertančių kelią pačiam apeliacinės instancijos teismui išnagrinėti bylą iš esmės, egzistavimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#));
- 30.4.4. neišsamus ar nepakankamas bylos aplinkybių tyrimas pirmosios instancijos teisme gali būti vertinamas kaip proceso pažeidimas, sudarantis pagrindą panaikinti ar pakeisti teismo sprendimą, bet jis nėra pakankamas perduoti ginčą nagrinėti pirmosios instancijos teismui, jeigu tai įmanoma padaryti apeliacinės instancijos teisme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-244/2011](#); 2016 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-179-469/2016](#); 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#); 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-326-1075/2018](#)).
- 30.5. Kasacinio teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartyje nurodyti klausimai, kuriems išspręsti bylos dalis buvo perduota apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, negali būti traktuojami kaip sudarantys poreikį bylą perduoti nagrinėti iš esmės visa apimtimi naujais aspektais, kadangi šioje byloje jau yra nustatyti atsakovų neteisėti veiksmai, priežastinis ryšys ir žala.
2. Atsakovas D. J. pareiškimu dėl prisidėjimo prie ieškovės kasacinio skundo pareiškė sutinkantis su kasaciniu skundu ir prašo tenkinti ieškovės prašymą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 2 d. nutarties panaikinimo ir bylos perdavimo apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

3. Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovas M. J. prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

- 32.1. Apeliacinės instancijos teismo teisė grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo yra įgyvendinama esant tokioms sąlygoms: pirma, padarytas proceso teisės normų pažeidimas arba netinkamas jų pritaikymas, jeigu dėl šio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla (formalusis kriterijus); antra, šių pažeidimų negali ištaisyti apeliacinės instancijos teismas (vertinamasis kriterijus). Tarp šalių nėra ginčo dėl pirmosios sąlygos egzistavimo, tačiau ieškovas nesutinka su išvada, kad šių pažeidimų negali ištaisyti apeliacinės instancijos teismas.
- 32.2. Sprendžiant dėl sąlygos „šių pažeidimų negali ištaisyti apeliacinės instancijos teismas“ turinio, turi būti atsižvelgiama į apeliacijos instituto paskirtį ir tikslus; turi būti nepažeistos šalių įstatymo garantuojamos teisės būti išklausytoms, teikti byloje paaškinimus; turi būti nepažeista šalių teisė į apeliaciją. Viena vertus, egzistuoja teismo pareiga užtikrinti proceso operatyvumą, kita vertus – teismo pareiga užtikrinti šalių teises bei instancinės sistemos veikimo principus. Todėl, siekiant tinkamai išsiaiškinti sąlygos „šių pažeidimų negali ištaisyti apeliacinės instancijos teismas“ buvimą, negalimas automatinis ar mechaninis [CPK 327 ir 329](#) straipsnių taikymas, turi būti atsižvelgiama į konkrečioje byloje susidariusią procesinę situaciją.
- 32.3. Kadangi civilinėje byloje susidarė situacija, kai tinkamam bylos išsprendimui privalo būti nustatytas gautos naudos iš draudžiamo susitarimo dydis, pirmosios instancijos teismas šio dydžio nėra nustatęs, apeliacinės instancijos teismas pagrįstai ir teisėtai nusprendė, kad jo nustatymas apeliacinėje instancijoje reikštų, jog apeliacinės instancijos teismas imtųsi vykdyti pirmosios instancijos teismo funkciją, o šalys faktiškai prarastų teisę į apeliaciją, būtų suvaržytos kitos jų procesinės teisės. Ieškovės teiginys, kad teisės į apeliaciją praradimas negali būti vertinamas kaip pagrindas grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nes šalys išsaugo teisę į kasaciją, yra nepagrįstas, nes kasacinio teismo paskirtis yra iš esmės skirtinga nuo apeliacinės instancijos teismo.
- 32.4. Vertinant apeliacinės instancijos teisme vykusį įrodinėjimo procesą, šalys aktyviai naudojosi įrodinėjimo teise. Tačiau ieškovė atsisakė pateikti Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. gruodžio 18 d. nutartimi reikalaujamus pateikti susitarimus su „MWM GmbH“ bei šių susitarimų sudarymo ikisutartinius dokumentus (derybų medžiagą, susirašinėjimus ir pan.). Tokiu vienašaliu atsisakymu teikti įrodymus buvo pažeistas teismo nutarties privalomumo principas.
- 32.5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, kuria byla grąžinama apeliacinės instancijos teismui, nevaržo apeliacinės instancijos teismo teisės vadovaujantis teise ir byloje susidariusia aktualia procesine padėtimi priimti sprendimą dėl bylos perdavimo pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartimi perduodant bylą nebuvo išsamiai analizuojama apeliacinės instancijos teismo galimybė ištaisyti pirmosios instancijos teismo padarytus pažeidimus. Ši aplinkybė objektyviai ir negalėjo būti analizuojama, nes Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2019 m. spalio 24 d. negalėjo numatyti, kokia procesinė situacija civilinėje byloje bus 2020 m. balandžio 2 d., atsižvelgiant į tai, kad galimybė ištaisyti pirmosios instancijos teismo padarytus pažeidimus yra vertinamasis kriterijus, priklausantis nuo faktinės situacijos civilinėje byloje.

4. Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovas T. P. prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

- 33.1. [CPK 326 straipsnio](#) 1 dalies 4 dalis suteikia apeliacinės instancijos teismui teisę panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, tačiau ši teisė nėra absoliuti. Lietuvoje įtvirtintas ribotos apeliacijos modelis, kuris suprantamas kaip teismo padarytų teisės ir fakto klaidų ištaisymas (lot. *revisio prioris instantiae*). Apeliacinės instancijos teismas privalo ištaisyti pirmosios instancijos teismo padarytas teisės ir fakto klaidas, o bylą gali grąžinti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui tik išimtiniais [CPK 327](#) straipsnyje nustatytais atvejais. Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje išdėstyti motyvai yra pakankami [CPK 327](#) straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytam pagrindui grąžinti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui konstatuoti.
- 33.2. Tarp šalių yra kilęs ginčas dėl ieškovės gautos naudos iš draudžiamojo susitarimo vykdymo dydžio. Tik nustačius ieškovės gautos naudos iš draudžiamojo susitarimo vykdymo dydį, bus galima spręsti dėl [CK 6.249](#) straipsnio 6 dalies taikymo ir žalos įskaitymo į ieškovės gautą naudą. Ieškovės gautos naudos iš draudžiamojo susitarimo vykdymo dydis, nepaisant to, kad byla yra nagrinėjama nuo 2014 metų, dar nebuvo nagrinėtas, dėl to šalys turi pareigą įrodinėti naujas, iki šiol teismų nenagrinėtas faktines aplinkybes. Iš šalių rašytinių paaškinimų, naujų įrodymų, procesinių prašymų, pateiktų Lietuvos apeliaciniam teismui, gausos matyti, kad apeliacinės instancijos teismas turėtų bylą nagrinėti iš esmės, didele apimtimi, naujais aspektais, o tai akivaizdžiai neatitiktų apeliacijos esmės bei paskirties.
- 33.3. Civilinės bylos grąžinimas nagrinėti pirmosios instancijos teismui taip pat užtikrintų šalių teisę į apeliaciją, atsižvelgiant į tai, kad byloje turi būti nagrinėjamos naujos esminės ginčo aplinkybės, kurios iš esmės nulėms bylos baigtį, o teisė į kasaciją yra ribota [CPK 346](#) straipsnyje nustatytais pagrindais.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl apeliacinės instancijos teismo teisės ir pagrindų perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui po to, kai byla kasacinio teismo buvo perduota nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui

5. Kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Tai reiškia, kad kasacinis teismas negali pats tirti ir nustatyti bylos faktinių aplinkybių. Todėl tuo atveju, kai kasacinis teismas nustato, kad byla nagrinėje teismui nenustatė visų reikšmingų bylai aplinkybių ir reikia nustatyti naujas aplinkybes, atsižvelgiant į kasacinio teismo pateiktus materialiosios ar proceso teisės normų išaiškinimus, paprastai byla grąžinama iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktas). Kasacinis teismas bylą grąžinti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui gali tik [CPK 360](#) straipsnyje įtvirtintais atvejais, t. y. jeigu yra konstatuojami [CPK 329 straipsnio](#) 2 ir 3 dalyse nurodyti absoliutūs sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindai arba jeigu nustatomi esminiai proceso teisės normų pažeidimai, kurie negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme. Nesant šių pagrindų, byla turi būti grąžinama nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui.
6. [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad kasacinio teismo nutartyje išdėstyti išaiškinimai yra privalomi teismui, iš naujo nagrinėjančiam bylą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra aukščiausios bendrosios kompetencijos teismų sistemos grandies teismas, todėl, bylą grąžinus nagrinėti pakartotinai, privalu laikytis tiek jo išaiškinimų konkrečioje byloje, tiek atsižvelgti į pagrindus ir argumentus, kuriais remiantis buvo panaikinti žemesnės instancijos teismų sprendimai ar nutartys (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 21 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-439/2011](#); 2015 m. birželio 5 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-373-687/2015](#); 2018 m. lapkričio 23 d. nutarties civilinėje

byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#) 38 punktą, kt.).

7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad kasacinio teismo nutartyje išdėstytų išaiškinimų teisinė galia pagal [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalį reikiama jų privalomumą žemesnės instancijos teismui atsižvelgti į byloje ginčo santykiams taikytinos teisės išaiškinimus, materialiosios ir (ar) proceso teisės normų prasmės atskleidimą. O pagal kasacinio teismo teisės išaiškinimus bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą atlieka tas pirmosios ar apeliacinės instancijos teismas, kuriam byla grąžinta nagrinėti iš naujo. Teisės normos taikomos konkrečioms situacijoms, todėl kasacinis teismas patikrina, ar jos tinkamai taikytos konkrečioje situacijoje, atsižvelgdamas ir į tai, kokią situaciją pagal išaiškintos normos turinį ta norma reglamentuoja. Siekiant nustatyti, ar teisės norma tinkamai taikyta, turi būti išsiaiškinta, kokiems konkrečioms nustatytoms faktams ją žemesnės instancijos teismas taikė. Dėl to kasacinis teismas išnagrinėjęs bylą gali konstatuoti, kad byloje nustatytų faktinių aplinkybių nepakanka, jos nėra visiškai aiškios ar prieštaravimai neįvertinti žemesnės instancijos teismo, bei perduoti šiuos klausimus nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teismui iš naujo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-128/2014](#); 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#), 39 punktą).
8. Tuo atveju, kai kasacinis teismas panaikina skundžiamą teismo sprendimą (nutartį) ir perduoda bylą žemesnės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, tai kasacinio teismo nutartyje paprastai gali būti nurodoma, kaip reikia aiškinti atitinkamą teisės normą, kokias faktines aplinkybes privalo aiškinti, kokius procesinius veiksmus reikia atlikti. Tokie teismo išaiškinimai ir motyvai nereiškia, kad kasacinis teismas nurodo žemesnės instancijos teismui, kaip išspręsti bylą, tačiau, atsižvelgiant į [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalį, įpareigoja teismą teisingai išaiškinti ir taikyti ginčo santykius reglamentuojančias materialiosios teisės normas, jeigu būtina – dar kartą analizuoti bylos medžiagą, pakartotinai tirti ir vertinti bylos faktus, kas [įrodymų vertinimas] išlieka žemesnės instancijos teismo prerogatyva. Pirmosios ar apeliacinės instancijos teismas, pakartotinai nagrinėjantis bylą, negali nepaisyti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimų konkrečioje byloje ir neatsižvelgti į pagrindus ir argumentus, kuriais remiantis buvo panaikinti žemesnės instancijos teismo sprendimai ar nutartys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-336/2015](#); 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#), 40 punktą). Pagal [CPK 320 straipsnio](#) 1 dalį apeliacinės instancijos teismas, skirtingai nuo kasacinio teismo, turi išnagrinėti ir įvertinti ne tik teisinius, bet ir faktinius bylos aspektus, tam įstatyme jam suteikta teisė iš naujo atlikti įrodymų vertinimą, priimti ir vertinti naujus įrodymus, kai šių įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau ([CPK 306 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktą, 314 straipsnį).
9. Apibendrinamas aptartą kasacinio teismo praktiką, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2020 m. vasario 6 d. nutartyje, priuntoje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-13-611/2020](#), yra pažymėjęs, kad, kasaciniam teismui [CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 5 punkte nurodytu atveju panaikinus apeliacinės instancijos teismo sprendimą ar nutartį ir perdavus bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į kasacinio teismo pateiktus pagal [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalį privalomus išaiškinimus, pats turi atlikti bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą. Kartu tokioje nutartyje pateikti kasacinio teismo išaiškinimai paprastai apibrėžia bylos nagrinėjimo iš naujo ribas. Tačiau kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad tai nereiškia, jog apeliacinės instancijos teismas jokiais atvejais neturi teisės, nustatęs [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkte nurodyto pagrindo buvimą, grąžinti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Praktikoje gali susiklostyti situacija, kad, apeliacinės instancijos teisme aiškinantis naujas bylai reikšmingas aplinkybes ar iš naujo vertinant bylos medžiagą, gali paaiškėti aplinkybės, kurios buvo dar nežinomos ar į kurias neatsižvelgta proceso kasaciniame teisme metu, sudarantis pagrindą bylą grąžinti iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, tačiau tai turi būti atliekama pagal kasacinio teismo suformuotą [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkto, reglamentuojančių apeliacinės instancijos teismo teisę panaikinti apskųstą teismo sprendimą ir perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, kai neatskleista bylos esmė ir pagal byloje pateiktus įrodymus bylos negalima išnagrinėti iš esmės apeliacinės instancijos teisme, aiškinimo ir taikymo praktiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-13-611/2020](#), 40, 41 punktai).
10. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ne kartą yra nuosekliai pabrėžęs, kad, siekiant įgyvendinti proceso koncentruotumo ir ekonomiško principus, sutrumpinti bylinėjimosi trukmę, užtikrinti operatyvesnį teismo procesą bei apsaugoti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje kaip vieną iš pagrindinių žmogaus teisių įtvirtintą teisę į bylos išnagrinėjimą teisme per įmanomai trumpiausią laiką, apeliacinės instancijos teismas gali perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo tik išimtiniais, įstatyme nustatytais atvejais (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 4 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-168/2008](#); 2009 m. balandžio 20 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-121/2009](#); 2015 m. spalio 2 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-3-501-701/2015](#), kt.). Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas turi teisę, panaikinęs pirmosios instancijos teismo sprendimą, perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo ([CPK 326 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktą), tačiau šiai teisei nėra būdingas absoliutumas. Bylos grąžinimas nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui yra *ultima ratio* (paskutinė priemonė) proceso teisės institutas, privalantis koreliuoti su įstatymo leidėjo tikslu užtikrinti tinkamą instancinės sistemos funkcionavimą tam, kad apeliacinės instancijos teismas ištaisytų pirmosios instancijos teismo padarytas faktų ir teisės klaidas, o byla būtų grąžinta nagrinėti iš naujo tik įstatyme nustatytais išimtiniais atvejais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-287/2014](#); 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-501-701/2015](#); 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-326-1075/2018](#), 29 punktą; 2020 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-13-611/2020](#), 34 punktą).
11. Apeliacinės instancijos teismas turi teisę perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo tik išimtiniais – įstatyme numerus clausus (baigtinis sąrašas) principu apibrėžtais – atvejais ([CPK 327](#) ir [329](#) straipsniai). Vienas iš tokių atvejų, kuriuo remdamasis apeliacinės instancijos teismas nagrinėjama atveju panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, yra [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkte įtvirtintas atvejis, kai neatskleista bylos esmė ir pagal byloje pateiktus įrodymus bylos negalima išnagrinėti iš esmės apeliacinės instancijos teisme. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, plačiau pasisakydamas dėl šio bylos grąžinimo nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui pagrindo turinio, yra pažymėjęs, kad pagal [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktą apeliacinės instancijos teismas turi teisę perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, kai nustatomos šioje teisės normoje nurodytos jos taikymo sąlygos, t. y. kad bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme nebuvo atskleista jos esmė ir kad pagal byloje pateiktus įrodymus bylos negalima išnagrinėti iš esmės apeliacinės instancijos teisme (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 9 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-375/2007](#); 2008 m. kovo 4 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-168/2008](#)).
12. Bylos esmė suprantama kaip svarbiausios faktinės ir teisinės bylos aplinkybės. Sprendžiant, ar yra [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkto taikymo sąlygos, turi būti atsižvelgiama į neištirtų aplinkybių apimtį ir pobūdį, įrodymų gavimo galimybes. Jeigu dėl tirtinų aplinkybių ir reikalaujimų įrodymų apimties ir pobūdžio būtų pagrindas padaryti išvadą, kad byla apeliacinės instancijos teisme turi būti nagrinėjama beveik visa apimtimi naujais aspektais, tai reikštų, jog būtų pagrindas konstatuoti bylos esmės neatskleidimą pirmosios instancijos teisme kaip pagrindą perduoti bylą nagrinėti iš naujo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-121/2009](#); 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-326-1075/2018](#), 31 punktą; 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-446-378/2018](#), 47 punktą). Vis dėlto šios sąlygos egzistavimo nepakanka, kad apeliacinės instancijos teismas galėtų pasinaudoti savo teise aptariamam pagrindui perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo – šios teisės įgyvendinimas papildomas sietinas su procesinių kliūčių, užkertančių kelią pačiam apeliacinės instancijos teismui išnagrinėti bylą iš esmės, egzistavimu. Apeliacinės instancijos teismas, būdamas kompetentingas spręsti byloje tiek fakto, tiek teisės klausimus, turi pats ištaisyti pirmosios instancijos teisme bylos nagrinėjimo metu padarytus pažeidimus. Apeliacinės instancijos teismas turi pats pašalinti tiek bylos faktinių aplinkybių nustatymo klaidas, tiek nustatytus materialiosios ir proceso teisės normų taikymo ir aiškinimo trūkumus, o bylos perdavimas pirmosios instancijos teismui galimas tik mustačius, kad apeliacinės instancijos teismas to padaryti negali. Neišsamus ar nepakankamas bylos aplinkybių tyrimas pirmosios instancijos teisme gali būti vertinamas kaip proceso pažeidimas, sudarantis pagrindą teismo sprendimui panaikinti ar pakeisti, bet jis nėra pakankamas perduoti

ginčą nagrinėti pirmosios instancijos teismui, jeigu tai įmanoma padaryti apeliacinės instancijos teisme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-180/2009](#); 2011 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-244/2011).

13. Apeliacinio proceso paskirtis – patikrinti neįsiteisėjusio pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą ([CPK 301](#) straipsnis). [CPK](#) reglamentuojamam civiliniam procesui yra būdinga ribota apeliacija, kuri, be kitų aspektų (pavyzdžiui, draudimo apeliacinį skundą grįsti naujomis aplinkybėmis, kelti naujus reikalavimus, teikti naujus įrodymus), pasireiškia tuo, kad apeliacinės instancijos teismas ne pakartotinai nagrinėja bylą iš esmės (tas yra būdinga visiškai apeliacijai), o, atsižvelgdamas į apeliacinio skundo argumentus, peržiūri pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, kartu *ex officio* (savo iniciatyva, pagal pareigas) patikrindamas, ar nėra absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų. Šis ribotos apeliacijos aspektas įstatymu lygmeniu yra įtvirtintas [CPK 320 straipsnio](#) 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Taigi apeliacinis procesas yra pakartotinis bylos nagrinėjimas apeliacinės instancijos teisme, neįsiekiant už apeliacinio skundo apibrėžtų ribų, siekiant nustatyti, ar pirmosios instancijos teismas teisingai išsprendė bylą tiek teisine, tiek ir faktine prasme ([CPK 320](#) straipsnis). Apeliaciniam procesui taikomos bendrosios [CPK](#) nuostatos, taip pat pirmosios instancijos teismo procesą reglamentuojančios nuostatos, neprieštaraujančios apeliacinį procesą reglamentuojančioms normoms ([CPK 302 straipsnis](#)), bei specialiosios apeliacinį procesą apibrėžiančios [CPK](#) normos.
14. Kasacinio teismo praktikoje akcentuojama apeliacinės instancijos teismo teisė, o kai apeliacinis skundas grindžiamas pirmosios instancijos teismo padaryta fakto klaida – ir pareiga iš naujo tirti ir vertinti byloje esančius įrodymus, analizuoti faktines bylos aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-418/2007](#); 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-112/2009](#)). Apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą bei atsižvelgdamas į bylos nagrinėjimo ribas, turi pakartotinai tirti byloje esančius įrodymus ir įstatyme nustatytais atvejais apeliacinės instancijos teismui pateiktus ir šio teismo priimtus naujus įrodymus, juos savarankiškai vertinti, siekdamas nustatyti bylai teisingai išspręsti teisinę reikšmę turinčias faktines aplinkybes. Jeigu, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, byloje esantys įrodymai teikia pagrindą kitokioms, negu padarytos pirmosios instancijos teismo sprendime, išvados dėl atitinkamų teisinę reikšmę turinčių aplinkybių buvimo ar nebuvimo, apeliacinės instancijos teismas turi teisę šias aplinkybes įvertinti iš naujo ir jų pagrindu daryti naujas išvadas. Iš naujo įvertinę byloje esančius įrodymus, apeliacinės instancijos teismas gali tam tikras aplinkybes pripažinti nustatytomis, nors pirmosios instancijos teismas jas laikė nenustatytomis ar dėl jų buvimo (nebuvimo) iš viso nepasisakė, arba, priešingai, gali tam tikras aplinkybes pripažinti nenustatytomis, nors pirmosios instancijos teismas jas laikė nustatytomis.
15. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2019 m. spalio 24 d. nutartimi, priimta civilinėje byloje [Nr. 3K-3-305-219/2019](#), nusprendė panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. balandžio 18 d. sprendimą ir perduoti bylą Lietuvos apeliaciniam teismui nagrinėti iš naujo, kadangi nusprendė, jog, siekiant tinkamai pritaikyti [CK 6.249](#) straipsnio 6 dalyje įtvirtintą teisės normą, byloje papildomai turi būti nustatytas konkretus iš atsakovų neteisėtų veiksmų gautos ieškovės naudos, jei tokia buvo, dydis. Tik nustatius šį dydį, būtų galima spręsti dėl [CK 6.249](#) straipsnio 6 dalies taikymo ir žalos įskaitymo į ieškovės gautą naudą. Minėtoje nutartyje kasacinis teismas nurodė, kad naudos dydis, be kita ko, gali būti nustatytas įvertinus, kokia pelno marža prekės buvo pardavinėjamos iki neteisėto susitarimo sudarymo, taip pat įvertinus kainą, už kurią ieškovė jas įsigydavo iki susitarimo ir viso šio susitarimo vykdymo metu. Taip pat pabrėžė, kad šioms aplinkybėms nustatyti, esant specialių buhalterinės apskaitos žinių poreikiui, svarstyтина galimybė skirti ekspertizę ([CPK 212 straipsnis](#)).
16. Apeliacinės instancijos teismas, pakartotinai išnagrinėjęs jam perduotą civilinę bylą, panaikino Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 30 d. sprendimą ir bylą perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Apeliacinės instancijos teismas, vadovaudamasis [CPK 327](#) straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintu bylos perdavimo nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui pagrindu, pripažino, kad, nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, nebuvo atskleista bylos esmė, nes apeliacinės instancijos teismui tektų nustatyti iki tol išsamiai netirtą faktinę aplinkybę – iš draudžiamo susitarimo gautos naudos dydį, tuo tikslu išsiaiškinant faktines aplinkybes, susijusias su kartelinio susitarimo sudarymu ir vykdymu. Apeliacinės instancijos teismas, pripažinęs, kad bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme metu priimtų įrodymų nepakanka sprendimui apeliacinės instancijos teisme priimti, kadangi jie yra prieštaringi, pripažino esant poreikį surinkti naujus įrodymus, juos įvertinti ir galimai skirti ekspertizę, siekiant ne tik išsiaiškinti konkretų gautos naudos iš draudžiamojo kartelinio susitarimo dydį, bet ir pačios naudos apibrėžimą (sampratą). Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į neištirtų faktinių aplinkybių apimtį ir pobūdį, naujų įrodymų ištyrimo būtinybę, pripažino, kad byla apeliacinės instancijos teisme turėtų būti nagrinėjama iš esmės didele apimtimi naujais aspektais, dėl to bylos nagrinėjimas apeliacinėje instancijoje tokia apimtimi neatitiktų apeliacijos esmės bei paskirties ir reikštų, jog apeliacinės instancijos teismas vykdo pirmosios instancijos teismo funkcijas.
17. Teisėjų kolegija sutinka su kasacinio skundo argumentu, kad apeliacinės instancijos teismas, grąžindamas bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nukrypo nuo pirmiau nurodytų Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamos proceso teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos, kadangi skundžiamoje apeliacinės instancijos teismo nutartyje nurodyti argumentai nepatvirtina išvados dėl [CPK 327](#) straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytų jo taikymo sąlygų egzistavimo – neatskleistos bylos esmės ir kad pagal byloje pateiktus įrodymus bylos negalima iš esmės išnagrinėti apeliacinės instancijos teisme, dėl to apeliacinės instancijos teismas pats turėjo atlikti bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą.
18. Pažymėtina, kad, kaip konstatuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-305-219/2019](#), nagrinėjamoje civilinėje byloje jau yra nustatytos visos sąlygos atsakovų civilinei atsakomybei konstatuoti (neteisėti veiksmai, priežastinis ryšys ir žala). Kasacinis teismas minėtoje nutartyje pripažino, kad pirmosios instancijos teismas, iš dalies tenkindamas ieškinį, o apeliacinės instancijos teismas, atmesdamas ieškinį tuo pagrindu, jog pagal bylos duomenis ieškovė dėl atsakovų neteisėtų veiksmų faktiškai patyrė daugiau naudos negu žalos, netinkamai taikė [CK 6.249](#) straipsnio 6 dalyje nustatytas žalos ir naudos apskaičiavimo bei įskaitymo taisykles. Kasacinis teismas nusprendė, kad netinkamas [CK 6.249](#) straipsnio 6 dalyje įtvirtintos teisės normos taikymas lėmė padarytą klaidą, nenustatant reikšmingos (esminės) ginčui išspręsti faktinės aplinkybės, t. y. kokio konkretaus dydžio naudą dėl atsakovų neteisėtų veiksmų gavo ieškovė, atsižvelgiant į kiekvieno iš atsakovų vaidmenį juos atliekant, bei neišsprendžiant, ar gauta nauda, nepažeidžiant protingumo, sąžiningumo ir teisingumo kriterijų, gali būti įskaityta į ieškovės patirtus nuostolius.
19. Atsižvelgdama į tai, kad civilinė byla dėl žalos atlyginimo apeliacinės instancijos teismui buvo grąžinta nagrinėti iš naujo ne visa apimtimi dėl civilinės atsakomybės sąlygų, o tik siekiant nustatyti ieškovės dėl atsakovų neteisėtų veiksmų gautos naudos dydį ir spręsti dėl galimo gautos naudos įskaitymo į nuostolius pagal [CK 6.249](#) straipsnio 6 dalyje įtvirtintas taisykles, teisėjų kolegija nusprendžia, jog nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į neištirtų aplinkybių apimtį ir pobūdį, nebuvo pagrindo daryti išvadą dėl neatskleistos bylos esmės, kaip sąlygos, kuriai esant būtų galima spręsti dėl bylos perdavimo nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.
20. Kaip minėta šioje nutartyje, pagal kasacinio teismo teisės išaiškinimus bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą turi atlikti tas pirmosios ar apeliacinės instancijos teismas, kuriam byla grąžinta nagrinėti iš naujo. Kadangi apeliacinės instancijos teismas, būdamas kompetentingas spręsti byloje tiek fakto, tiek teisės klausimus, gali pats savarankiškai ištaisyti pirmosios instancijos teismo padarytas klaidas, nustatydamas byloje teisinę reikšmę turinčias aplinkybes ir priimdamas naują sprendimą, jo galimybės panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą, perduodant bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, yra ribotos. Tuo atveju, kai netinkamas materialiosios teisės normos aiškinimas ir taikymas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, kurį konstatuoja kasacinis teismas,

perduodamas bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, lemia klaidos egzistavimą dėl nenustatytų konkrečios materialiosios teisės normos taikymui teisinę reikšmę turinčių faktinių aplinkybių, kurių šalys ar kiti dalyvaujantys byloje asmenys neįrodinėjo, apeliacinės instancijos teismas, iš naujo nagrinėdamas bylą, turi pagrindą pasiūlyti šalims ar kitiems dalyvaujantiems byloje asmenims pateikti įrodinėtinas aplinkybes patvirtinančius įrodymus, o, sprendžiamas jų priėmimo klausimą, netaikyti naujų įrodymų pateikimo apeliacinės instancijos teisme ribojimo taisyklės, atsižvelgdamas į tai, kad, vadovaujantis [CPK 314 straipsniu](#) tokių įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau. Tuo atveju, jei šalių ar kitų dalyvujančių byloje asmenų pateikti įrodymai yra prieštaringi, apeliacinės instancijos teismas tarp jų egzistuojančius prieštaravimus gali šalinti, pasiūlydamas šalims ir kitiems dalyvaujantiems byloje asmenims pateikti papildomus paaiškinimus ar kitus įrodymus, skirti žodinių bylos nagrinėjimą, o prireikus išsiaiškinti nagrinėjant bylą kylančius klausimus, reikalaujančius specialių žinių, paskirti ekspertizę ([CPK 212 straipsnis](#)) ir pan.

21. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, pasinaudodamas jam suteiktomis procesinėmis teisėmis, turėjo galimybę tirti ir vertinti šalių ir kitų dalyvujančių byloje asmenų pateiktus įrodymus, užtikrindamas, kad pateiktų įrodymų būtų pakankamai byloje teisinę reikšmę turinčioms faktinėms aplinkybėms nustatyti. Bylos grąžinimas pakartotinai nagrinėti ne pirmosios, bet apeliacinės instancijos teismui yra pagrįstas ne tik kasacinio teismo, bet ir įstatymų leidėjo tikslu, apribojant kasaciniam teismui bylos grąžinimo pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo galimybę ([CPK 360 straipsnis](#)), siekti, kad byla pakartotinai būtų išnagrinėta per kiek įmanoma trumpesnę laiką, o apeliacinės instancijos teismas būtų aktyvus, taisydamas pirmosios instancijos teismo padarytas klaidas. Nustatyti pažeidimai sudaro pagrindą panaikinti skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 2 d. nutartį. Ją panaikinus, byla perduotina tam pačiam apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

22. Kasaciniam teismui grąžinant bylos dalį nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka, šalių patirtos ir su procesinių dokumentų įteikimu susijusios bylinėjimosi išlaidos nėra paskirstomos. Šiuo klausimu turės pasisakyti teismas, išnagrinėsiantis bylą iš esmės.
23. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 7 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas turėjo 26,72 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu ([CPK 88](#) straipsnio 1 dalies 3 punktą). Kasaciniam teismui nusprendus perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, pirmiau nurodytų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK 93 ir 96](#) straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 2 d. nutartį ir perduoti bylą Lietuvos apeliaciniam teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Andžej Maciejewski

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys